

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2025-04-17

Ärendenummer SMF-2025-00695

Handläggare

Rasmus Wicander

Telefon: 031- 365 57 25

E-post: rasmus.wicander@stadsmiljo.goteborg.se

Yttrande över remiss från Klimat- och näringsdepartementet - Ökad va-beredskap (SOU 2024:82)

Förslag till beslut

1. Stadsmiljönämnden tillstyrker förslaget utifrån stadsmiljöförvaltningens yttrande
2. Stadsmiljönämnden översänder stadsmiljöförvaltningens tjänsteutlåtande som sitt eget yttrande till kommunstyrelsen.

Sammanfattning

Stadsmiljönämnden har fått remiss SOU 2024:82 – Ökad VA-beredskap för kännedom och eventuellt yttrande. Betänkandet tar ett viktigt helhetsgrepp om hur samhället ska kunna möta ökade risker kopplat till skyfall, torka och översvämningar – risker som förväntas förstärkas av klimatiförändringarna. Göteborg är en av de kommuner i Sverige som redan idag påverkas av stigande vattennivåer och återkommande skyfall. Förvaltningen ser därför positivt på flera av utredningens förslag, särskilt när det gäller förtydligande ansvar, förbättrad samverkan och behovet av långsiktig planering. Samtidigt vill förvaltningen understryka vikten av att klimatanpassning inte ses som en isolerad fråga för VA-huvudmän, utan som en central del av kommunal planering, gestaltungsprinciper och grönstrukturarbete.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Åtgärder för klimatanpassning medför kostnader. I de flesta fall är förebyggande investeringar betydligt billigare i ett längre perspektiv, jämfört med att ta kostnaderna för konsekvenserna i efterhand. Investeringar i ökad VA-beredskap kommer att medföra initiala kostnader för staden, men förvaltningen bedömer att dessa investeringar är samhällsekonomiskt försvarbara i ljuset av de långsiktiga riskerna och potentiella kostnader vid utebliven anpassning. En ökad tydlighet kring ansvar och krav på beredskapsplaner kan dessutom bidra till effektivare resursanvändning.

Dagvattenhantering är ett konkret exempel där ansvar och kostnader påverkar stadens klimatanpassningsarbete. Det kan vara mer kostsamt att hantera dagvatten på allmän platsmark, särskilt i tätbebyggda miljöer där lösningar kräver omfattande investeringar i markarbete och infrastruktur. Om Kretslopp- och vatten behöver göra större investeringar i sina system för att möta framtida nederbördsmängder, finns en risk att kostnaderna för dessa investeringar i slutändan påverkar andra delar av staden – exempelvis Stadsmiljöförvaltningen. Redan idag bär dock ansvariga aktörer kostnaderna för dagvattenhantering inom sina respektive områden.

Bedömning ur ekologisk dimension

Förvaltningen anser att utredningens förslag är i linje med stadens klimatstrategiska arbete och bidrar till att uppfylla både lokala och nationella miljömål. Integreringen av klimatanpassningsperspektivet i VA-planeringen ger också möjlighet till synergieffekter med andra insatser, såsom arbete med blågröna strukturer, dagvattenhantering och ökad biologisk mångfald.

Bedömning ur social dimension

En stärkt VA-beredskap har stor betydelse för invånarnas trygghet och hälsa, särskilt i utsatta områden där effekterna av exempelvis översvämningar kan bli särskilt allvarliga. Åtgärder som främjar klimatanpassning kan därmed också bidra till ökad jämlikhet i staden.

Samverkan

Partsamverkan har bedömts inte nödvändig.

Bilagor

1. Remiss SOU 2024:82 – Ökad VA-Beredskap

Ärendet

Stadsmiljönämnden har fått remiss SOU 2024:82 – Ökad VA-beredskap för kännedom och eventuellt yttrande. Betänkandet tar ett viktigt helhetsgrepp om hur samhället ska kunna möta ökade risker kopplat till skyfall, torka och översvämningar – risker som förväntas förstärkas av klimatförändringarna. Stadsledningskontoret ska ha remissvaret senast 2025-06-24.

Beskrivning av ärendet

Utredningen *SOU 2024:82 – Ökad VA-beredskap* har haft i uppdrag att föreslå hur samhällets förmåga att förebygga och hantera klimatrelaterade störningar kopplade till vatten- och avloppssystemen kan stärkas. Betänkandet utgår från en ökande klimatpåverkan i form av exempelvis skyfall, torka och översvämningar, och pekar på behovet av en mer sammanhållen och långsiktig klimatanpassning inom kommunal verksamhet.

En central del av utredningen är att tydliggöra kommunernas roll, inte enbart som VA-huvudmän, utan också som planmyndigheter och samordnare av den fysiska samhällsplaneringen. Förslagen inkluderar skärpta krav på att integrera klimatanpassning i planeringsprocesser, stärkt samverkan mellan olika förvaltningar samt bättre förankring av risk- och sårbarhetsaspekter i lokal styrning och utveckling.

Mot bakgrund av den ökade belastning som klimatförändringarna förväntas medföra – i form av översvämningar, skyfall och torka – bedöms kommunerna spela en avgörande roll i att förebygga och hantera störningar i VA-försörjningen. Detta ställer krav på organisatorisk kapacitet, kompetensförsörjning och resursfördelning, inte minst i större städer som Göteborg där komplexiteten i VA-systemen är hög.

Förvaltningens bedömning

Stadsmiljöförvaltningen välkomnar utredningens ambition att tydliggöra kommunernas roll i arbetet med att stärka klimatanpassningen inom ramen för VA-beredskap. Förvaltningen delar bedömningen att klimatförändringarna ställer ökade krav på kommunal planering, samordning och förebyggande arbete, särskilt i tätbebyggda städer som Göteborg där risken för påverkan från extrema väderhändelser förväntas öka framöver.

Förvaltningen ser positivt på utredningens förslag om att klimatanpassning ska integreras tydligare i den kommunala planeringen. I den delen har stadsmiljönämnden en central roll, inte minst genom sitt ansvar för att bidra till en långsiktigt hållbar stadsutveckling, säkerställa miljö kvalitet och främja ett samhälle som står bättre rustat för klimatets påverkan. Klimatanpassningsperspektivet behöver enligt förvaltningens bedömning vävas in i tidiga skeden av fysisk planering och i arbetet med att utveckla grön- och blåstruktur som naturliga skydd mot klimatrelaterade risker såsom skyfall, värmeböljor och översvämningar.

Utredningen lyfter flera strukturella utmaningar, men förvaltningen menar att det behövs ytterligare fokus på hur klimatanpassning kan bli en integrerad del av kommuners ordinarie styrning. Det räcker inte med nya krav – det krävs även processer, samverkansformer och kapacitet för att föra in klimatrisker och åtgärder i relevanta beslut. Här ser förvaltningen ett behov av fortsatt statlig vägledning och resurser för att

möjliggöra genomförandet, särskilt inom områden där flera kommunala aktörer delar ansvar.

Stadsmiljöförvaltningen vill samtidigt lyfta att många av de åtgärder som stärker klimatanpassningen också ger positiva sidoeffekter – exempelvis ökad biologisk mångfald, bättre luftkvalitet, bullerdämpning och förbättrad folkhälsa. Detta innebär att investeringar i grön infrastruktur och klimatanpassningsåtgärder inte enbart stärker beredskapen, utan även bidrar till andra av stadens mål, inte minst de miljö- och klimatmål som stadsmiljönämnden ansvarar för att driva.

Förvaltningen noterar dock att flera av utredningens förslag riskerar att bli svåra att realisera utan samordnad styrning och tydlig ansvarsfördelning mellan kommunala nämnder. Klimatanpassning är ett tvärgående område som ofta faller mellan organisatoriska gränser. För att arbetet ska bli effektivt krävs att samverkan mellan förvaltningar prioriteras och att det finns stöd för helhetsperspektiv.

Sammanfattningsvis anser stadsmiljöförvaltningen att utredningen identifierar flera viktiga utvecklingsområden, men att genomförandet kräver större fokus på kommunal kapacitet, styrning och samordning. Klimatanpassning måste bli en integrerad del av stadens planering och styrning, inte en sidofråga. Stadsmiljönämnden har en viktig uppgift i detta arbete, särskilt när det gäller att samordna ekologiska värden, miljömål och klimatrisker med stadens långsiktiga utveckling. Förvaltningen vill även understryka att vissa klimatanpassningsåtgärder, såsom dagvattenhantering på allmän platsmark, kan medföra betydande kostnader för stadens förvaltningar. Om VA-huvudmannen genomför ökade investeringar för att möta framtida klimatutmaningar, finns en risk att detta även påverkar kostnadsbilden för andra aktörer, exempelvis Stadsmiljöförvaltningen. Det är därför angeläget att ansvarsfördelning och finansieringsprinciper mellan staten och kommunen tydliggörs för att undvika att kostnader vältras över utan tillräcklig samordning.

Camilla Wallin

Avdelningschef

Anders Ramsby

Förvaltningsdirektör